

De Lobby onderzoekt hoe kloof tussen binnen en buiten de bak gedicht kan worden

Auteur: Jessica Maas

‘Deze jongens willen alles snel, snel regelen’ Sta je daar met een Albert Heijntasje buiten de gevangenis. Wat nu? Veel jongeren weten – na detentie – niet meer waar ze het zoeken moeten. De kloof tussen binnen en buiten is groot. De Lobby. Onderzoekt – met jongeren in Rotterdam– hoe die kloof te dichten? Hoe te voorkomen dat jongeren na de detentie – echt op straat belanden.

Hij heeft over het leven binnen en buiten. Over dé rust in de gevangenis, over de stress die buiten weer toeslaat. Over het moment dat je – met een plastic zakje – weer buiten staat. En dan? ‘Op de straat is geen liefde, weet je’, zegt de 20-jarige Michael ernstig. Maar een nieuw leven opbouwen is allesbehalve makkelijk. Het snelle geld lonkt. De 19-jarige Tay knikt. Hij heeft zelf niet eerder écht vastgezet, maar is wel al een paar keer door de politie opgepakt. Beide jongens hebben al een hoop meegemaakt en stonden al op jonge leeftijd op eigen benen. Met alle gevolgen van dien. Michael: ‘Ik heb dingen gezien.’

Beiden zoeken nu rust en stabiliteit en volgen een traject hier bij De Nieuwe Kans in Rotterdam. Ty: ‘Ik kom hier om mijn leven een beetje te veranderen.’ De Nieuwe Kans helpt jongeren zoals Michael en Ty met een intensief programma hun leven weer op de rails te krijgen.

En dat is allesbehalve eenvoudig, weet Toine Bakermans, docent Beeldende Kunst. ‘Er zijn nogal wat obstakels en deze jongeren willen alles snel, snel.’ Maar een nieuw leven opbouwen vraagt geduld. Het systeem helpt vaak niet, ze moeten soms wachten op een uitkering, een plek om te wonen. ‘En zodra ze een adres hebben, staan de-

deurwaarders ook weer voor de deur. Kijk, we bieden de jongeren hier een mooi en vol programma aan. We kunnen ze bij veel zaken helpen, maar ze moeten zélf willen.’ Zijn collega Laura van Duin knikt.

Twintig jaar

Bakermans weet waar hij over praat. Hij zat zelf meer dan twintig jaar vast tot dat hij op zijn 45ste besloot zijn leven om te gooien. Hij kreeg – al in de bak – de kans om docentenopleiding op de Willem de Koning Academie te volgen. Inmiddels werkt hij alweer jaren als docent en begeleider bij De Nieuwe Kans. Zijn verhaal maakt altijd indruk bij de jongeren die soms net buiten staan.

De Nieuwe Kans is niet de enige organisatie in Rotterdam waar ex-gedeteneerde jongeren terecht kunnen, vertelt projectleider Hannah van Luttervelt van De Lobby, waarin Exodus, Youth for Prison, de Stichting Zwerfjongeren Nederland en sociaal designbureau Afdeling Buitengewone Zaken samenwerken. De vraag die in het ‘ontwerpend onderzoek’ centraal staat: Wat is nodig om te voorkomen dat jongeren na detentie in een gat vallen en dak- of thuisloos worden? Hoe kan die overgang tussen binnen en buiten beter vorm krijgen? ‘De verhalen en ideeën van jongeren zijn hierbij leidend’, benadrukt Luttervelt.

Podcast

Al in de zomer maakte Tobias Ponsion, begeleider bij Young in Prison, een podcastserie waarin hij jongeren met een detentieverleden interviewde. Hij ging met hen in gesprek over binnen en buiten, over de obstakels waar ze eenmaal buiten de bak tegen aan liepen. Het leidde tot mooie gesprekken, waarin jongeren eerlijk vertellen hoe eenzaam ze zich soms voelden buiten de gevangensmuren en hoe een luisterend oor werd gemist. 'Iemand die mijn ideeën serieus neemt' en 'Ik had geen idee wat ik moest doen toen ik vrij was.' Maar ook 'Naar buiten gaan is net zo zwaar als naar buiten moeten.'

Ontwerpsessies

De initiatiefnemers van de Lobby legden afgelopen maanden contact met allerlei Rotterdamse hulporganisaties om de overgang tussen 'vastzitten en vrijkomen' nog beter in beeld te krijgen. De podcastserie werd bijvoorbeeld opgenomen bij Rotterdamse Douwers, een netwerk van 'Rotterdamers die niet langs de zijlijn willen staan'. Tijdens ontwerpsessies gingen ze – ook bij De Nieuwe Kans – met jongeren in gesprek. Ze vouwt een groot bord op tafel uit en zet een pion neer. De ene kant staat voor binnen de gevangenis, de andere voor buiten. Zo begon ze het gesprek met de jongeren. Interactief. Wat heb je nodig? Wat kan beter? Met de input van de jongeren ging Luttervelt – ontwerper van huis uit – aan de slag. 'Dat is ontwerpend onderzoek, al doende lerend en makend.' Ook jongeren die nog vastzitten, worden bij de Lobby betrokken en om hun mening gevraagd. Hiervoor ontwikkelde de ontwerpers een soort gespreksdoos. 'Het viel niet mee om binnen bij de PI's, maar we kunnen gelukkig bij een ander project aanhaken.'

Brug

Met name 'de brug' tussen binnen en buiten ontbreekt, hoort ze. 'De professionals binnen, waar jongeren soms ook echt wel een band mee op bouwen, komen ze buiten niet meer tegen.'

En zo ontstond het idee een kapper – die wel regelmatig in PI komt – contact met de jongeren te laten leggen.'

Het idee kwam niet uit de lucht vallen: Camiel Hageman, begeleider bij Exodus, heeft zelf ook kappersopleiding gevolgd en een van de ontwerpsessies werd dan ook bij een barbershop georganiseerd. Een bekend gezicht, een laagdrempelig contact, dát is precies wat de jongeren zeggen te missen. Luttervelt: 'We dachten eerst aan een fysieke inloopruiimte waar jongeren na detentie terecht kunnen, maar die ruimte hebben de Rotterdamse Douwers eigenlijk al. Ons advies is dan ook niet om een nieuwe organisatie op te zetten. Er is al veel aanbod, maar de verbinding onderling ontbreekt. Daar is Toine Bakermans het helemaal mee eens. 'Iedereen zit toch maar op z'n eigen paddenstoel. Daar is nog wel een wereld te winnen en dat is precies wat De Lobby nu onderzoekt.' De vormgevers van De Lobby hebben – toen ze de verhalen hoorde over de plastic tas waar de jongeren vaak de PI uit komen – een buideltasje ontworpen. Michael heeft een beter idee: 'Dat moet volgens mij een rugzak zijn, die kan gebruikt worden om weer naar school of werk te gaan.' Hannah van Luttervelt knikt enthousiast. 'In die tas zit dan bijvoorbeeld ook een strippenkaart voor koffie bij Eerlijke Boontjes of voor een lunch bij De Nieuwe Kans.'

De LOBBY

De LOBBY is een verkenning van de overgang van vastzitten naar vrijkomen. Samen met jongeren met detentie ervaring wordt onderzocht hoe deze overgang beter vorm kan krijgen. De verhalen en ideeën van jongeren zijn hierbij leidend en vormen het beginpunt van dit ontwerpend onderzoek.

De LOBBY is een initiatief van

Exodus, Young in Prison, Afdeling Buitengewone Zaken en wordt ondersteund door ZonMw en Stichting Zwerfjongeren Nederland.